

ДОСЛІДЖЕННЯ ВТОРИННО ПРЕДИКАТИВНОЇ КОНСТРУКЦІЇ VOSI У СУЧАСНИХ ГРАМАТИЧНИХ СТУДІЯХ

У статті досліджуються конструкції вторинної предикації, розглядається їхня форма, зміст та функціонування. Аналізується вторинно предикативна конструкція VOSI у сучасних граматичних студіях. Особлива увага приділена становленню та критеріям визначення VOSI-конструкції в англійській мові.

Ключові слова: синтаксичні структури вторинної предикації, VOSI-конструкції, особові форми дієслова, неособові форми дієслова.

ИССЛЕДОВАНИЕ ВТОРИЧНО ПРЕДИКАТИВНОЙ КОНСТРУКЦИИ VOSI В СОВРЕМЕННЫХ ГРАММАТИЧЕСКИХ СТУДИЯХ

В статье исследуются конструкции вторичной предикации, рассматривается их форма, суть и функционирование. Анализируется вторично предикативная конструкция VOSI в современных грамматических студиях. Особенное внимание уделяется становлению и критериям определения VOSI-конструкции в английском языке.

Ключевые слова: синтаксические структуры вторичной предикации, VOSI-конструкции, личные формы глагола, неличные формы глагола.

THE INVESTIGATION OF THE CONSTRUCTION OF SECONDARY PREDICATION VOSI IN MODERN GRAMMATICAL SCHOOLS

The article deals with the constructions of secondary predication in English. Syntax of many languages investigates not only sentences but also syntactical

constructions. Syntactical structures of secondary predication are of great interest in traditional grammar. They are known as Complex Object, Complex Subject, For-to-Infinitive Construction, Conjunctive Infinitive Phrases, Gerundial Predicative Construction and Absolute Construction. It is not easy to analyze these constructions because of the absence of a precise criterion of classification. The structure of secondary predication is regarded as a syntactical unit which, according to its structure, takes a position between a phrase and a subordinate clause. Earlier the main attention was paid to the development of the Accusative and Infinitive construction only in ancient languages. But the coming into being of this construction in English was not investigated enough. In traditional literature the term *Accusativus cum Infinitivo* (a.c.i) means any structure which contains the main predicate, accusative nominal phrase and the infinitive (obligatory in such an order). The verbs which take a.c.i are divided into groups but there are no precise criteria of the division. F. Visser's term VOSI (Verb – Object / Subject – Infinitive) which includes all infinitive complement constructions with a noun phrase in preposition is presented in the article.

Key words: syntactical structures of secondary predication, VOSI-constructions, finite forms of the verb, non-finite forms of the verb.

У сучасному вченні про синтаксис найбільш досліджених мов предметом розгляду є не лише реченнєві утворення як цілісні одиниці, але й окремі синтаксичні конструкції. Завдання граматичної розвідки полягає в комплексному аналізі таких синтаксичних одиниць з огляду їхньої форми, змісту та функціонування. У граматичних студіях інтерес викликають синтаксичні структури вторинної предикації насамперед через неузгодженість суб'єктно-предикатних відношень у їхній поверхневій структурі, а також відсутність прямих відповідників у слов'янських мовах [6, с. 31].

Відповідно до засад сучасної теорії синтаксису будь-який предикат указує не лише на ту чи іншу властивість або відношення, але й на особливий

бінарний логічний зв'язок. Це передбачає поділ на логічний предикат, що позначає конкретну властивість, і логічний оператор « $\leq$ », що позначає відношення предикації. Останнє є взаємозв'язком між індивідним і предикатним поняттями певного судження, тобто предикація є логічною операцією приписування встановленої й відібраної мислячим суб'єктом конкретної властивості або відношення до абстрактного предмета [5, с. 279].

З іншого боку, предикацію трактують як акт поєднання двох незалежних предметів думки, виражених самостійними словами, для того щоб представити «стан речей», подію або ситуацію дійсності. При цьому вона постає як акт створення пропозиції [1, с. 342].

Будь-яка структура вторинної предикації функціонує лише в межах речення, тобто за наявності структури первинної предикації. Найзагальнішу модель речення, що включає цю структуру, можна представити як: $S1 + P1 + S2 + P2 (+ \text{complements})$, де:

$S1$ – первинний підмет речення;

$P1$ – первинний присудок речення;

$S2$ – вторинний підмет, який актуалізується займенником, іменником, іменною групою чи іменником (значно рідше), що є власною назвою;

$P2$ – вторинний присудок, репрезентований неособовими формами дієслова, тобто інфінітивом (із часткою *to* та нульовим інфінітивом), дієприкметником I (інфінітив + *ing*), дієприкметником II (інфінітив + *ed* для правильних дієслів, для неправильних – власна форма) або недієслівною частиною мови (наприклад, іменником, прикметником);

комплемент – додаток вторинного присудка, якого потребує семантика цього дієслова [6].

Актуалізаторами вторинної предикації є структури, які в традиційній граматиці отримали назву складний додаток / об'єктний предикативний інфінітивний зворот або об'єктний відмінок з інфінітивом (*Complex Object*), складний підмет / суб'єктний предикативний інфінітивний зворот або називний відмінок з інфінітивом (*Complex Subject*), інфінітивна конструкція з

прийменником *for* (*For-to-Infinitive Construction*), сполучникова інфінітивна конструкція (*Conjunctive Infinitive Phrases*), герундіальна предикативна конструкція (*Gerundial Predicative Construction*) та абсолютна конструкція (*Absolute Construction*). У різних за своєю структурою названих вище конструкцій є спільна риса – неузгодженість суб'єктно-предикатних відношень їхньої поверхневої структури [6, с. 43].

Аналіз таких синтаксичних одиниць ускладнюється відсутністю чіткого критерію їхнього виокремлення та класифікації. У сучасних граматиках англійської мови явище вторинної предикації не отримало однозначної інтерпретації, а деякі дослідники навіть заперечують його існування. Вважають також, що неособові форми не можуть реалізувати предикацію, оскільки вони позбавлені кількох важливих категоріальних ознак, властивих особовим дієсловам, а саме: числа, особи та способу. Дієслово проектує свої граматичні значення на неособові форми, утворюючи вторинну предикативну зону речення [10, с. 37].

Принагідно нагадаємо про відсутність термінологічної узгодженості щодо досліджуваних конструкцій, які прийнято позначати як: *the for-to-infinitive construction*, *the gerundial predicative construction*, *complex object*, *absolute construction* [7, с. 96–98]. Такі структурні утворення також визначають як предикативні фрази й виокремлюють інфінітивну нексусну фразу (*infinitival nexus phrase*), герундіальну нексусну фразу (*gerundial nexus phrase*) та дієприкметникову нексусну фразу (*participle nexus phrase*) [8, с. 86].

У зарубіжній лінгвістиці висвітлення проблем, пов'язаних з аналізом структур вторинної предикації, представлено в працях Г. Поутсма [15, с. 427–432], П. Робертса [16, с. 179–180], М. Суона [17, с. 140, 242, 283–284, 412–413] та ін. Зазначимо також, що ці структури часто позначають термінами: 1) *subjectless nonfinite clauses* та *nonfinite clauses with the subject* (структури з неособовими формами дієслова, що мають підмет або характеризуються його відсутністю) [14, с. 286]; 2) *non-finite clauses* [6, с. 23] або взагалі не

виокремлюють як структуру із самостійним граматичним статусом [11, с. 199–201]. Тривають також дискусії щодо їхнього комунікативного навантаження, адже вони мають власну комунікативну спрямованість, що наближає їх до рівня речення.

У процесі комунікації як специфічної форми інтеракції людей у їхній пізнавально-трудовай діяльності відбувається взаємодія вербальних і невербальних компонентів знакових систем, що викликає питання про співвідношення одиниць інформації й одиниць мови. Згідно з традиційним граматичним ученням, засобом вираження інформації слугує предикативна одиниця. У контексті вивчення «ускладненої» інформативної структури речення протиставляють поліпредикативність складного речення поліпропозитивності ускладненого. Однак, ураховуючи те, що під пропозицією розуміють одиницю, яка за змістом відповідає повідомленню, її не можна розглядати як предикативну [4, с. 215].

Окрім особоводієслівних одиниць, предикативність також реалізують потенційно-предикативні конструкції на зразок: 1) об'єктно-інфінітивних; 2) суб'єктно-інфінітивних; 3) дієприкметникових. Однак, не всі з перерахованих вище конституюють мінімальні комунікативні утворення. Ці конструкції не є формально виокремленими у структурі речення, а отже не мають статусу мінімальної комунікативної одиниці. З іншого боку, предикативні відношення притаманні їхній глибинній структурі, що є визначальним для формування самостійної комунікативної одиниці. Специфіка репрезентації в поверхневій структурі визначає їхню формальну підпорядкованість структурам первинної предикації, неспроможність самостійного функціонування. Компоненти речення, що є формально виокремленими і в яких ми спостерігаємо експлікацію предикативного відношення, набувають статусу мінімальної комунікативної одиниці [6, с. 25].

У сучасній англістиці наявна низка досліджень, де комплексно розглянуто природу та функціональне навантаження структур вторинної предикації. Ці структури представлено як компоненти простого

ускладненого речення, як предикативні словосполучення та предикативні комплекси. Названі одиниці отримали також назву предикативних зворотів і вторинно предикативних синтагм [6].

Під конструкцією вторинної предикації ми розуміємо синтаксичну одиницю, що за своєю структурою є проміжною ланкою між фразою та підрядним реченням [7]. Розглянемо класифікацію структур вторинної предикації з огляду їхньої функції в реченні:

1) предикативні комплекси, які можуть виконувати функцію будь-якого члена речення (*the for-to infinitive construction, the gerundial predicative construction*). У прикладі (1) *the for-to infinitive construction* функціонує як складне означення (*Complex Attribute*):

(1) *There was no need for him to be economical*;

2) предикативні комплекси, що функціонують лише як додаток (*Complex Object*). У прикладі (2) *everyone to enjoy themselves* функціонує як складний додаток (*Complex Object*):

(2) *I want everyone to enjoy themselves*;

3) предикативні комплекси, що функціонують лише як обставина (*absolute construction*). Приклад (3) демонструє абсолютну конструкцію (*Absolute Construction*) у функції обставини причини (*Adverbial Modifier of Reason*):

(3) *The restaurant having closed, there was nowhere to eat.*

Зауважимо, що ця класифікація не є досконалою, адже вона не включає складного суб'єкта (*complex subject*) [7, с. 95–106].

В основі розмежування особової та неособової форм дієслова лежить ступінь повноти репрезентації процесу, реалізованого його дієслівним корелятом. Це протиставлення в системі особових і неособових форм є явищем, що характеризує дієслово загалом, а саме як категорію, виокремлювану на основі протиставлення безособових та іменних форм дієслова, і є такою, яка подає процес у різних варіаціях [9, с. 246–247].

Особові дієслівні форми протиставляються безособовим насамперед за

структурними характеристиками. Зокрема, у морфологічному плані вони відрізняються від особових наявністю / відсутністю категоріальних ознак часу, способу, числа та особи. Виразною синтаксичною властивістю цих одиниць є те, що вони не вживаються у функції присудка. Звернімо увагу на те, що ознака предикативності наявна в особових формах і відсутня в неособових [3, с. 15].

На нашу думку, протиставлення інфінітивних форм також слід шукати в наявності / відсутності окремих категорій. Це дає змогу виокремити систему неособових форм дієслова в англійській мові, яка представлена трьома категоріальними формами – інфінітивом (*the Infinitive*), *ing*-формою і дієприкметником II (*Participle II*). Традиційно система інфінітива в англійській мові характеризується граматичними категоріями стану, виду й часової віднесеності.

У граматичних студіях донині основну увагу приділяли розвитку акузативної та інфінітивної конструкції в античних мовах. Натомість становлення цієї конструкції в англійській мові не отримало достатнього висвітлення. Помітним винятком є праці Е. Ворнер, хоча в них відсутнє вичерпне пояснення цього граматичного феномена [18]. Більшість діяхронних досліджень було виконано наприкінці XIX – на початку XX ст. [Ф. Віссер, М. Каллуей, К. Крікау, Б. Мітчел і Я. Цайтлін,]. Зокрема, О. Фішер, Ф. Віссер і Б. Мітчел хибують на описовість у своїх розвідках і не вдаються до пояснення еволюції досліджуваних одиниць [13, с. 143].

У традиційній літературі термін '*accusativus cum infinitivo*' (далі *a.c.i.*) позначає: (1) будь-яку конструкцію, яка містить такі елементи: головний предикат – акузативна іменна фраза – інфінітив (обов'язково в цьому порядку), (широке трактування); (2) конструкцію, яка включає всі ці три елементи, але акузатив та інфінітив інтерпретуються як єдність, залежна від головного предиката (вузьке трактування).

Дієслова, що утворюють *a.c.i.*, поділяють на групи, оформлені різними числовими й родовими показниками. Ці групи містять утворення на зразок:

- (4) *I saw / heard him come there.*
- (5) *He let / made her go home.*
- (6) *The doctor ordered the patient to stay in bed.*
- (7) *She believed him to be honest.*

Більшість граматистів вдаються до розмежування *a.c.i.* за типами, що не завжди зумовлено гомогенністю чинників. Дослідники *a.c.i.* конструкцій часто вказують на відсутність чітких критеріїв, які б уможливили коректний поділ цих одиниць. Особливе місце в трактуванні зазначеного питання належить працям Ф. Віссера, на думку якого термін '*accusative and infinitive*' є неприйнятним через відсутність знахідного відмінка в англійській іменниковій парадигмі. Те саме стосується й терміна '*object and infinitive*', оскільки він затемнює той факт, що іменна фраза є одночасно підметом [2]. Натомість, Ф. Віссер використовує термін *VOSI (Verb – Object / Subject – Infinitive)*, що об'єднує всі інфінітивні комплементарні конструкції, яким передуює іменна група. У його компедіумній праці зазначено, що *VOSI*-конструкції вживаються після одинадцяти категорій дієслів (серед них – дієслова причини, дозволу, команди, заборони, перешкоди, спонукання та ін.), різних за своєю дистрибуцією [13, с. 149].

Нагадаємо, що більшість граматистів послуговуються класифікацією Ф. Віссера, який забезпечує необхідним інвентарем мовних фактів на всіх етапах розвитку англійської мови. Останнє безумовно робить цю працю безцінною для діяхронного дослідження. На відміну від Ф. Віссера, у працях Г. Бока та О. Єсперсена, конструкції *a.c.i.* розглянуто в синхронній площині, без урахування походження їхніх витоків. Г. Бок не подає чіткого визначення єдності між головним дієсловом, об'єктною / суб'єктною іменною фразою та інфінітивом, указуючи, однак, на сполучник *that* як критерій поділу й залишаючи семантичні класи дієслів, після яких можливе вживання *a.c.i.* конструкцій поза межами диференційних ознак. Він розрізняє три групи або типи *a.c.i.* конструкцій [12, с. 220]:

1) зв'язок між інфінітивом і дієсловом слабший, ніж між іменною фразою в акузативі та дієсловом (дієслова змушування, перешкоджання, переконання та ін.). Напр.:

(8) *I can't get him to do it quickly;*

2) іменна група в акузативі та інфінітив окремо доповнюють головне дієслово, незважаючи на залежність від дієслова (дієслова відчуттів):

(9) *I heard him lock the door;*

3) іменна група в акузативі та інфінітив разом формують комплемент головного дієслова (дієслова мовлення та мислення). Напр.:

(10) *We consider him to be the best player.*

Наведені вище дієслова належать до різних груп, проте виступають складниками одного й того самого лексичного поля.

Синтаксичне підґрунтя для виокремлення *a.c.i.* конструкцій знаходимо в працях О. Есперсена. Однак критерій поділу дієслів, після яких можливе вживання *a.c.i.* конструкцій, не завжди зрозумілий, адже деякі дієслова належать до більш ніж однієї лексико-синтаксичної групи.

Отже, предикацію визначають як віднесення певного змісту, певного предмета думки до дійсності. Під структурою вторинної предикації ми розуміємо синтаксичну одиницю, що є проміжною ланкою між фразою та підрядним реченням. Критерії визначення VOSI-конструкцій у сучасній лінгвістиці окреслені нечітко. Як і Ф. Віссер, ми визначаємо VOSI-конструкції як такі, що позначають усі інфінітивні комплементарні конструкції з іменною групою в препозиції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арутюнова Н. Д. Пропозиция. Лингвистический энциклопедический словарь / Н. Д. Арутюнова. – М. : Юрайт, 1990. – 401 с.
2. Гузеева К. А. Инфинитив / К. А. Гузеева, С. И. Костыгина // Грамматика английского языка. – С-Пб : Союз. 2000. – 219 с.

3. Долгополова Л. А. Інфінітив в історії німецької мови (IX-XX ст.) : монографія / Л. А. Долгополова. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2010. – 207 с.
4. Золотова Г. А. Коммуникативная грамматика русского языка / Г. А. Золотова, М. Ю. Сидорова – М. : Наука, 1998. – 440 с.
5. Ивина А. А. Логический словарь ДЕФОРТ / Ивина А. А., Переверзева В. Н., Петрова В. В. – М. : Вече, 1994. – 370 с.
6. Карамишева І. Д. Структурні та функціональні особливості вторинної предикації в сучасній англійській мові (досвід формально-граматичного моделювання) : дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови» / Карамишева Ірина Дамірівна. – Київ, 2005. – 320 с.
7. Кобрина Н. А. Грамматика английского языка. Синтаксис : учеб. пособ. / Н. А. Кобрина, Е. А. Корнеева, М. И. Оссовская. – М. : Просвещение, 1986. – 158 с.
8. Раєвська М. Н. Present-day English Syntax / М. Н. Раєвська // Синтаксис сучасної англійської мови : підруч. – К. : Вища школа, 1970. – 179 с.
9. Смирницкий А. И. Синтаксис английского языка / А. И. Смирницкий. – М. : Лит. на ин. яз. 1957 – 365 с.
10. Снісаренко І. Є. Інфінітивна конструкція з прийменником *for* у середньоанглійській мові : семантика та функціонування : дис ... канд. філол. наук : 10.02.15 / Снісаренко Ірина Євгенівна // КНЛУ. – К., 2001. – 190 с.
11. Bailey D. The Problem of the Alternation of to V/V -ing after «aspectual verbs» / D. Bailey // In J. Chuquet and D. Roulland (eds.), Subordination, Subordinations. – Rennes : Presses Universitaires de Rennesll. – 1992. – P. 185–197.
12. Bock H. Studien zum präpositionen Infinitiv und Akkusativ mit dem *to*-Infinitiv / H. Bock. – Anglia 55, 1931. – P. 114–249.

13. Fischer O. The Origin and Spread of the Accusative and Infinitive Construction in English / O. Fischer // *Folia Linguistica Historica*. – 1989. – Vol. VIII, № 1–2. – P. 143–217.
14. Greenbaum S. A Student's Grammar of the English Language / S. Greenbaum, R. Quirk. – L. : Harlow : Longman, 1991. – 490 p.
15. Poutsma H. A Grammar of Late Modern English / H. Poutsma //. Part II : The Sentence Section 1 : The Elements of the Sentence. – Croningen : Nordhoff, 1914. – 812 p.
16. Roberts P. Understanding English / P. Roberts. – N. Y., Evanston and L. : Harper and Row Publ., 1958. – 508 p.
17. Swan M. Practical English Usage. / M. Swan – Oxford : Oxford Un-ty Press, 1996. – 645 p.
18. Warner A. R. Complementation in Middle English and the Methodology of Historical Syntax / A. R. Warner // *A Study of the Wyclifite Sermons*. – London : Croom Helm., 1982.